

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ
 ΤΕΛΟΣ
 1 ΙΑΝ 88

Η ΕΚΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΑΧΕΛΩΟΥ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΜΟΠ ΑΝΑΤΟ- ΛΙΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.

Γράφουν οι: Τ. ΜΠΑΡΜΠΟΥΤΗΣ
Γ. ΧΑΤΖΙΔΑΚΟΣ

I

Σε ειδική τελετή, υπογράφηκε στη Λάρισα την 13 Δεκεμβρίου 1987 σε αίθουσα του ΤΠΕ - Τμήμα Κ. και Δ. Θεσσαλίας, το Μεσογειακό ολοκληρωμένο Πρόγραμμα (ΜΟΠ) Ανατολικής Κεντρικής Ελλάδας, προϋπολογισμού 103 δις δραχμών. Το πρόγραμμα αποβλέπει στη βελτίωση των κοινωνικοοικονομικών διαρθρώσεων των περιφερειών, κατά την άποψη πάντοτε των υπεύθυνων συντακτών του. Εύλογο πως όποια κριτική ή δημόσια συζήτηση του ΜΟΠ, θα είχε νόημα δημοκρατικής διαδικασίας και λαϊκής συμμετοχής προ της υπογραφής του, δηλ. στο στάδιο του σχεδιασμού και καταρτισμού του. Ωστόσο, η ενημέρωση των πολιτών, πάνω στα όσα το πρόγραμμα υπόσχεται, είναι καθήκον εκείνων που έχουν επισημάνει κινδύνους από την εφαρμογή του. Από την αίθουσα αυτού του καθήκοντος γράφεται το ενημερωτικό αυτό σημείωμα και δίνεται στη δημοσιότητα ως ένα ακόμα μήνυμα προς τους Θεσσαλούς και γενικά όσους ενδιαφέρονται για τα εθνικά αναπτυξιακά έργα αυτού του τύπου.

Αναφερόμαστε μόνο στο μεγάλο εγγειοβελτιωτικό έργο πολλαπλού σκοπού, που είναι γνωστό ως εκτροπή του άνω ρου του Αχελώου στη Θεσσαλία, με το οποίο η παρούσα γενιά πιστεύει πως θα λύσει το υδατικό πρόβλημα της Θεσσαλίας προς όφελος των γενεών που θα μας διαδεχθούν.

Στον πίνακα του ΜΟΠ Ανατ. Κεντρικής Ελλάδας περιλαμβάνονται τα πιο κάτω τρία επιμέρους έργα: 1ο Ο ΥΗΣ Μεσοχώρας (ΔΕΥ) προϋπολογισμού 8,3 δις. 2ο Ο ΥΗΣ Συκιάς (ΔΕΥ) προϋπολογισμού 12,1 δις και 3ο Η σήραγγα εκτροπής Αχελώου (ΔΕΥ) προϋπολογισμού 5,9 δις. Πρόκειται λοιπόν για τρία έργα της ΔΕΥ που θα απορροφήσουν 26,4 δις δηλ. τα 25,7% του προγράμματος.

II

Η πρώτη εντύπωση, για όσους συμβαίνει να μην γνωρίζουν στις λεπτομέρειες το έργο, δημιουργεί αισιοδοξία για το μέλλον της Θεσσαλίας. Μια σύντομη όμως ανασκόπηση ενημερωτική της πορείας του έργου εκτροπής του Αχελώου, είναι αρκετή για να αποδείξει ότι κάθε άλλο παρά αισιόδοξοι μπορούμε να είμαστε. Κι όχι μόνο αυτό, αλλά φαίνεται πως οι χειρισμοί που γίνονται καταμαρτυρούν συνειδητές ενέργειες που αποβλέπουν από τη μια να ματαιώσουν το έργο της εκτροπής κι' από την άλλη να δίνουν στο λαό την εντύπωση ότι όλα προχωρούν χωρίς εμπόδια και ότι το έργο άρχισε να υλοποιείται.

Ας γίνουμε συγκεκριμένοι:

1.- Πέρυσι ανακοινώθηκε ότι το έργο, μαζί με άλλα μεγάλα εθνικά έργα αναπτυξιακού χαρακτήρα, θα κατασκευαστεί

με διεθνή διαγωνισμό που θα αφορά το σύνολο των έργων δηλαδή τα φράγματα, τη μεγάλη σήραγγα καθώς και τα έργα στον κάμπο.

Επί πλέον ανακοινώθηκε ότι το έργο θα κατασκευαστεί με την μέθοδο της αυτοχρηματοδότησης, δηλαδή ο ανάδοχος θα αναλάβει την χρηματοδότηση και στη σύμβαση θα προβλεφθεί ο τρόπος αποπληρωμής από το ηλεκτρικό ρεύμα που θα παραχθεί και το νερό που θα διατεθεί κύρια για άρδευση.

Στη συνέχεια έγινε η πρόσκληση ενδιαφέροντος (Απρίλιος '87) και δόθηκαν τα τεύχη στους ενδιαφερόμενους όπου περιλαμβάνονταν όλα τα έργα που προαναφέραμε (πακέτο εγγειοβελτιωτικού έργου πολλαπλού σκοπού).

Με έκπληξη όμως, κατά την πρόσφατη υπογραφή του ΜΟΠ, διαπιστώνουμε πως τελικά προωθούνται με την χρηματοδότηση από το ΜΟΠ τα υδροενεργειακά έργα της ΔΕΗ, και αποχωρίζονται από το εγγειοβελτιωτικό έργο πολλαπλού σκοπού που είναι η εκτροπή του Αχελώου.

Κοντολογίς, ερχόμαστε πίσω στη δεκαετία του '60 και '70, τότε που μια ομάδα μηχανικών της ΔΕΗ, αντιδρούσε στην εκτροπή. Η μόνη διαφορά είναι πως τότε έλεγε η ΔΕΗ "όχι στην εκτροπή" (και εννοούσε όχι) ενώ σήμερα λέει η κυβέρνηση "ναι στην εκτροπή" (και εννοεί όχι).

Είναι μια ... πρόοδος βέβαια, αλλά δεν δικαιολογείται απ' αυτήν αισιοδοξία. Κάθε άλλο.

Το πρώτο λοιπόν συμπέρασμα είναι πως ο διεθνής διαγωνισμός που πέρυσι δημολογήθηκε, ουσιαστικά σήμερα υπονομεύεται, γιατί είναι πια βέβαιο πως οι διαγωνιζόμενοι όμιλοι θα κάνουν την προσφορά τους για ένα έργο πολύ μικρότερο σε μέγεθος από εκείνο που αρχικά είχε εξαγγελθεί και με τελείως διαφορετικά κριτήρια οικονομικότητας.

Οι πληροφορίες μάλιστα από τον χώρο των διαγωνιζόμενων αναφέρουν πως ήδη έχουν αντιδράσει στην διαφαινόμενη προοπτική, ύστερα από μια τέτοια δραστική μείωση του αντικειμένου του έργου και είναι εύλογη η αντίδραση αυτή.

Τελικά λοιπόν η ΔΕΗ πέτυχε για μια ακόμα φορά να επιβάλλει τη θέλησή της, να διαχωρίσει τα έργα αυτά (Μ-σοχιάρα, Συκιά) από το πακέτο των έργων, να αναλάβει η ίδια την εκτέλεσή τους και την εκμετάλλευσή τους, έστω και αν η τύχη του έργου της εκτροπής διακυβεύεται σοβαρά, λόγω της δραματικής αλλοίωσης της οικονομικότητάς του. Επιτεύχθηκε λοιπόν ο αποπροσανατολισμός και για να ολοκληρωθεί η προσπάθεια εντάχθηκε στο ΜΟΠ, μαζί με τα δύο φράγματα και το έργο της σήραγγας εκτροπής, "στάχτη στα μάτια" που λέμε, για να αποκρύψουν τις πραγματικές τους προθέσεις.

Στο σημείο αυτό βέβαια, αν και δεν είναι το κύριο, αποκαλύπτεται σ' όλη τη μεγαλοπρέπειά της η παρελκυστική κυβερνητική τακτική. Από το 1981 και εδώ μας λένε ότι το έργο θα γίνει. Το 1983 προσπαθούν να το υπονομεύσουν με την κατασκευή του φράγματος και υδροηλεκτρικού σταθμού στο Λυλάκι, δηλαδή με την προσπάθεια να δεσμεύσουν το νερό μετά το σημείο εκτροπής προς τη Θεσσαλία. Η προσπάθειά τους αυτή απέτυχε χάρη στην αποφασιστική στάση των Θεσσαλών. Στη συνέχεια κάθε άνοιξη στο Κιλελέρ μας υπόσχονται ξανά το έργο και ξαφνικά, ενώ ισχυριζόντουσαν ότι κάθε χρόνο θα δίνονται όλο και περισσότερα κονδύλια, το 1986 "ανακαλύπτουν" την αδυναμία να χρηματοδοτηθεί το έργο από τον κρατικό προϋπολογισμό και προσφεύγουν στο διεθνή διαγωνισμό με αυτοχρηματοδότηση.

Όπως μάλιστα δήλωσε πρόσφατα ο υπουργός ΠΕΧΩΔΕ κ. Κουλουμπής στη Βουλή "βρήκαμε ένα τρόπο δημοπράτησης πραγματικά επαναστατικό γιατί με τις υφιστάμενες δομές... και την τακτική που ακολουθούσαμε τέτοια έργα δεν γινόντουσαν ούτε σε 50 χρόνια" !!

Όμως τον διαγωνισμό αυτό όπως φαίνεται τον χρειάζονται απλά για λόγους εντυπώσεων και να λειτουργεί ως μοχλός για αναβολή του έργου στο διηνεκές. Έτσι φτάσαμε και σ' αυτή την πρόσφατη επιλογή για την σαλαμοποίηση του έργου και την υποχώρηση μπροστά στις απαιτήσεις μιας ομάδας Μηχανικών της ΔΕΗ, που από το 1978 (Συνέδριο ΤΕΕ στη Λάρισα), αντιδρούν στην εκτροπή.

2.- Θα μπορούσε βέβαια κάποιος να διατυπώσει το ερώτημα: "Μα δεν είναι καλύτερα που έστω και έτσι κάποια έργα θα προχωρήσουν;",

Από πρώτη άποψη μια τέτοια θέση είναι σωστή. Όμως αν δούμε τις προθέσεις που κρύβονται πίσω απ' αυτή την ενέργεια, θα καταλάβουμε πόσο σοβαρός είναι ο κίνδυνος.

Κατ' αρχήν τα έργα Μεσοχώρας και Συκιάς είναι έργα του προγράμματος της ΔΕΠ της δεκαετίας του '60 και, ενώ μεν είναι απαραίτητα σαν φράγματα για την συγκέντρωση των νερών του Άνω Αχελώου, δεν είναι τα "καθ' αυτό" έργα εκτροπής.

Έργα εκτροπής (ας το αντιληφθούμε επιτέλους οι Θεσσαλοί), είναι:

α.- Το φράγμα υψηλής Συκιάς, χωρίς όμως υδροηλεκτρικό σταθμό στο κόδι του. β.- Η σήραγγα εκτροπής που θα φέρει τα νερά στη λεκάνη απορροής του Πηνειού, δηλ. στη Θεσσαλία και γ.- Το δίκτυο μεταφοράς και διανομής του νερού στην πεδιάδα.

Όλα τα άλλα που πανηγυρικά εξαγγέρονται, όπως τα φράγματα Μεσοχώρας, Μουζακίου, Πύλης είναι και παραμένουν αξιόλογα έργα είτε γίνει είτε δε γίνει η εκτροπή.

Ας μη δίνουμε όμως καμιά βάση στις διάφορες "εξαγγελίες" για εκτροπή του Αχελώου αν δε δούμε σήραγγα και εργοστάσιο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στη Θεσσαλία.

Μια πρώτη σοβαρή επιφύλαξη που έχουμε λοιπόν για την κατασκευή των έργων Μεσοχώρας και Συκιάς είναι η δημοκράτησή τους από τη ΔΕΠ (και μάλιστα ανεξάρτητα από τα υπόλοιπα έργα) που σημαίνει ότι θα κατασκευαστούν και θα λειτουργήσουν σαν ανεργειακά, χωρίς να προσαρμόζονται στο γενικό σχέδιο των έργων εκτροπής.

Συνεπώς τα έργα Μεσοχώρας και Συκιάς, όπως περιελήφθηκαν στο ΜΟΠ δηλ. ανεξάρτητα από τα υπόλοιπα έργα του πακέτου, αλλοιώνουν τελείως το σύστημα των έργων εκτροπής του Αχελώου, με αποτέλεσμα την μείωση των νερών που θα εκτρακούν προς τη Θεσσαλία ή ακόμα και την ματαίωση του όλου έργου.

Ιδιαίτερα ο υδροηλεκτρικός σταθμός στο κόδι του φράγματος Συκιάς, προδικάζει, όχι μόνο τον περιορισμό της παροχής του νερού που τελικά θα καταλήξει στη Θεσσαλία, αλλά προσιωνίζει τη ματαίωση της εκτροπής. Είναι απλό και εύκολο να το αντιληφθεί ο καθένας, φτάνει να θελήσει να αναλογιστεί το έργο Πλαστήρα (ή Ταυρωπού ή Μέγδοβα) που κι' αυτό, είναι μια, ας την πούμε, "μίνι εκτροπή του Αχελώου" στη Θεσσαλία. Αν λοιπόν το υδροηλεκτρικό εργοστάσιο του έργου αυτού που είναι εγκατεστημένο στη Μητρόπολη Καρδίτσας, είχε εγκατασταθεί στο κόδι του φράγματος (στη θέση "Κακαβάκια"), τότε το νερό μετά την ενεργειακή του εκμετάλλευση, θα δόρευε στη Στερεά και όχι στη Θεσσαλία. Το ίδιο θα συμβεί με τον υδροηλεκτρικό σταθμό που περιελήφθηκε στο ΜΟΠ και τούτο γιατί θα εγκατασταθεί στο κόδι του φράγματος της υψηλής Συκιάς. Είναι φανερό, πως τα νερά της Συκιάς, μετά την ενεργειακή εκμετάλλευση, θα οδεύουν μοιραία στη Στερεά.

Συμπέρασμα λοιπόν είναι ότι το υδροηλεκτρικό έργο στο κόδι

του φράγματος της Συκιάς είναι ουσιαστικά ο ένταφιασμός της εκτροπής. Ακριβώς αυτό το έργο χρειάζονται οι αντίπαλοι της εκτροπής για να δεσμεύουν τα νερά του Αχελώου, μια που απέτυχε το '83 η απόπειρα με το Λυλάκι. Βέβαια στη φάση αυτή που βρισκόμαστε σήμερα, δηλαδή εφ' όσον δεν έρχονται ακόμα τα νερά του Αχελώου στη Θεσσαλία, θα ισχυριστούν (όσοι αντιτίθενται στην εκτροπή) ότι μπορούν για ένα διάστημα να πάρουν ενέργεια ηλεκτρική από τον ΥΠΣ Συκιάς, και όταν γίνει η εκτροπή, το "ξαναβλέπουμε" το θέμα.

Ακριβώς αυτό είναι και ο σοβαρός κίνδυνος. Γιατί αν κατασκευαστεί και τεθεί σε λειτουργία ο σταθμός παραγωγής ενέργειας στη Συκιά (ΥΠΣ), θα αποτελεί σοβαρό λόγο να μην εκτραπούν τα νερά του Άνω Αχελώου στη Θεσσαλία. Και να μην ξεχνάμε πως τότε οι απόψεις αυτές θα βρουν συμμάχους μέχρι και ... την Αχαΐα, όπου πρόσφατα ο κ. Πρωθυπουργός υποσχέθηκε την ύδρευση της Πάτρας από τον Αχελώο μέσω Ρίο-Λυβιθρίου.

Και βέβαια θα βρουν πρόσφορο έδαφος να καλλιεργηθούν και να αποδώσουν καρπούς οι "γκρίνιες" και οι "επιφυλάξεις" που σήμερα διατυπώνονται για την σκοπιμότητα του έργου, γιατί θα υπάρξει υπερπαραγωγή προϊόντων, που η ΕΟΚ δεν ενθαρρύνει ή και παρεμποδίζει την διάθεσή τους. Ήδη οι "οικολόγοι" παίζουν άθελά τους το παιχνίδι των ανθρώπων της ΕΟΚ, χωρίς να έχουν αντιληφθεί τι κρύβεται πίσω από τις απόψεις που υποστηρίζουν για την προστασία (δήθεν) του περιβάλλοντος, ενώ ουσιαστικά παρεμποδίζουν την ανάπτυξη της Θεσσαλίας.

Να λοιπόν γιατί ο υδροηλεκτρικός σταθμός στη Συκιά πάση θυσία δεν πρέπει να κατασκευαστεί. Η ηλεκτρική ενέργεια του ΥΠΣ Συκιάς μπορεί να παραχθεί στη Θεσσαλική πλευρά, όπως άλλωστε προβλέπεται (υδροηλεκτρικός σταθμός Πευκόφυτου, δες το σκαρίφημα). Πρέπει λοιπόν για μια ακόμη φορά οι Θεσσαλοί και οι φορείς τους να αντιδράσουν έγκαιρα και να αποτρέψουν μια τόσο αρνητική εξέλιξη για το έργο της εκτροπής του Αχελώου. Ότι έγινε την άνοιξη του 1983 πρέπει να ξαναγίνει και πιο αποφασιστικά μάλιστα, το 1988. Θεσσαλοί γρηγορείτε.

3.- Σχετικά με τον φορέα υλοποίησης του έργου,

Ο Υπουργός κ. Ρ. Κουλουμπής σε γράμμα του προς τον Δήμαρχο Λάρισας Δρ. Λαμπρούλη, (7 Απριλίου 1986) εδλόωσε: "Η ίδρυση επιτελικών οργάνων με συμμετοχή και μαζικών φορέων προβλέπεται να ολοκληρωθεί μέσα στο 1986". Ο ίδιος σε σύσκεψη στη Λάρισα, στις 25 Απριλίου 1987, εδλόωσε: "Μπορώ να σας πω ότι ένα πρώτο σχέδιο του ΠΔ (εννοεί για τον φορέα του έργου - σημ. Τ.Μ.Χ) είναι έτοιμο. Αυτό το σχέδιο θα έρθει για συζήτηση και μετά θα τό κάνουμε ΠΔ. Αυτό θα γίνει το αργότερο σε 3 μήνες".

Δεν νομίζουμε ότι χρειάζονται σχόλια. Ωστόσο ο προβληματισμός γύρω από την καθυστέρηση της νομοθέτησης του φορέα οδηγεί στα ενδεχόμενα: είναι θέμα κάποιων τεχνικών δυσκολιών; είναι θέμα κάποιας γραφειοκρατικής καθυστέρησης ή τελικά πρόκειται για συνειδητή ενέργεια;

Ήσπεύουμε πως συμβαίνει (δυστυχώς) το τελευταίο. Οι επιλογές που προωθούν για το έργο (αυτές που προαναφέραμε), οδηγούν στην αλλοίωση του χαρακτήρα του εγγειοβελτιωτικού έργου ή και στην οριστική ματαίωσή του. Είναι φανερό πως τέτοιες επιλογές δεν θα μπορούσαν να προωθηθούν, εάν υπήρχε ο συνεχής έλεγχος από τους Θεσσαλικούς φορείς. Να λοιπόν γιατί δεν προωθείται η συγκρότηση του φορέα. Να λοιπόν γιατί κυκλοφορούν σχέδια προεδρικών διαταγμάτων όχι για φορέα υλοποίησης του έργου αλλά για φορέα που θα έχει σαν σκοπό την ... "υποβοήθηση του έργου των αρμοδίων...φορέων κατά την κατάρτιση, εκτέλεση και παρακολούθηση των προγραμμάτων τους, που αφορούν την αξιοποίηση του έργου του Αχελώου..." Με άλλα λόγια δεν θέλουν "στα πόδια τους" τους Θεσσαλικούς φορείς, τους επιστήμονες και τεχνικούς στη φάση της υλοποίησης του έργου, δεν τους θέλουν να έχουν λόγο για τις βασικές επιλογές σχετικά με την πορεία του έργου, αλλά τους θέλουν στο περιθώριο. Τους θέλουν να προγραμματίζουν τα έργα του μέλλοντος, δηλαδή όταν έρθουν (και αν έρθουν) τα νερά του Αχελώου!

Αντίθετα, προτιμούν να εναποθέσουν την πρόοδο του έργου σε κάποια υπηρεσιακά όργανα στην Αθήνα, όπου οι αντίπαλοι της εκτροπής έχουν τη δυνατότητα, ότι δεν μπόρεσαν να πετύχουν με την ανοιχτή άρνηση το 1978 να το πετύχουν σήμερα "από το παράθυρο", δηλαδή την υπονόμευση του έργου. Ήδη σ'ένα βαθμό το πέτυχαν. Θεσσαλοί γρηγορείτε.

III

Τι προτείνουμε

- 1.- Να βγει οριστικά από τον προγραμματισμό των έργων της εκτροπής του Αχελώου ο υδροηλεκτρικός σταθμός της Συκιάς και να σταματήσει κάθε προσπάθεια για την κατασκευή του. Ο ΥΠΕ να γίνει στη Θεσσαλική πλευρά. Στο Πευκόφυτο. Άμεσα να κινητοποιηθούν οι φορείς της Θεσσαλίας και ιδιαίτερα η Τοπική Αυτοδιοίκηση, οι αγροτικοί σύλλογοι καθώς και το ΤΕΕ, ΓΠΟΤΕ για την ανατροπή του μεγάλου αυτού κινδύνου που απειλεί το έργο της εκτροπής.

- 2.- Να αποσυρθεί το σχέδιο ΠΔ για τη σύσταση του φορέα (οργανισμού) ανάπτυξης Θεσσαλίας και να αντικατασταθεί από ένα σχέδιο για φορέα υλοποίησης του έργου της εκτροπής του Αχελώου. Οι Θεσσαλοί πρέπει να έχουν ουσιαστικό λόγο.
- 3.- Να παρθούν πρωτοβουλίες και να γίνουν οι ανάλογες κινήσεις ώστε ο Θεσσαλικός λαός να εκφράσει τις ανησυχίες του, να διατυπώσει τις προτάσεις του και να επιβέλλει τελικά εκείνες τις αποφάσεις που θα φέρουν πιο κοντά την υλοποίηση του έργου.

Πρέπει όλοι μας οι Θεσσαλοί, όλοι οι Έλληνες που ενδιαφερόμαστε για τα μεγάλα αναπτυξιακά έργα του τόπου μας, να αντιταχθούμε στα σχέδια εκείνων που "μαγειρεύουν" και εφευρίσκουν συνεχώς εμπόδια και παγίδες για την ματαίωση του έργου της εκτροπής.

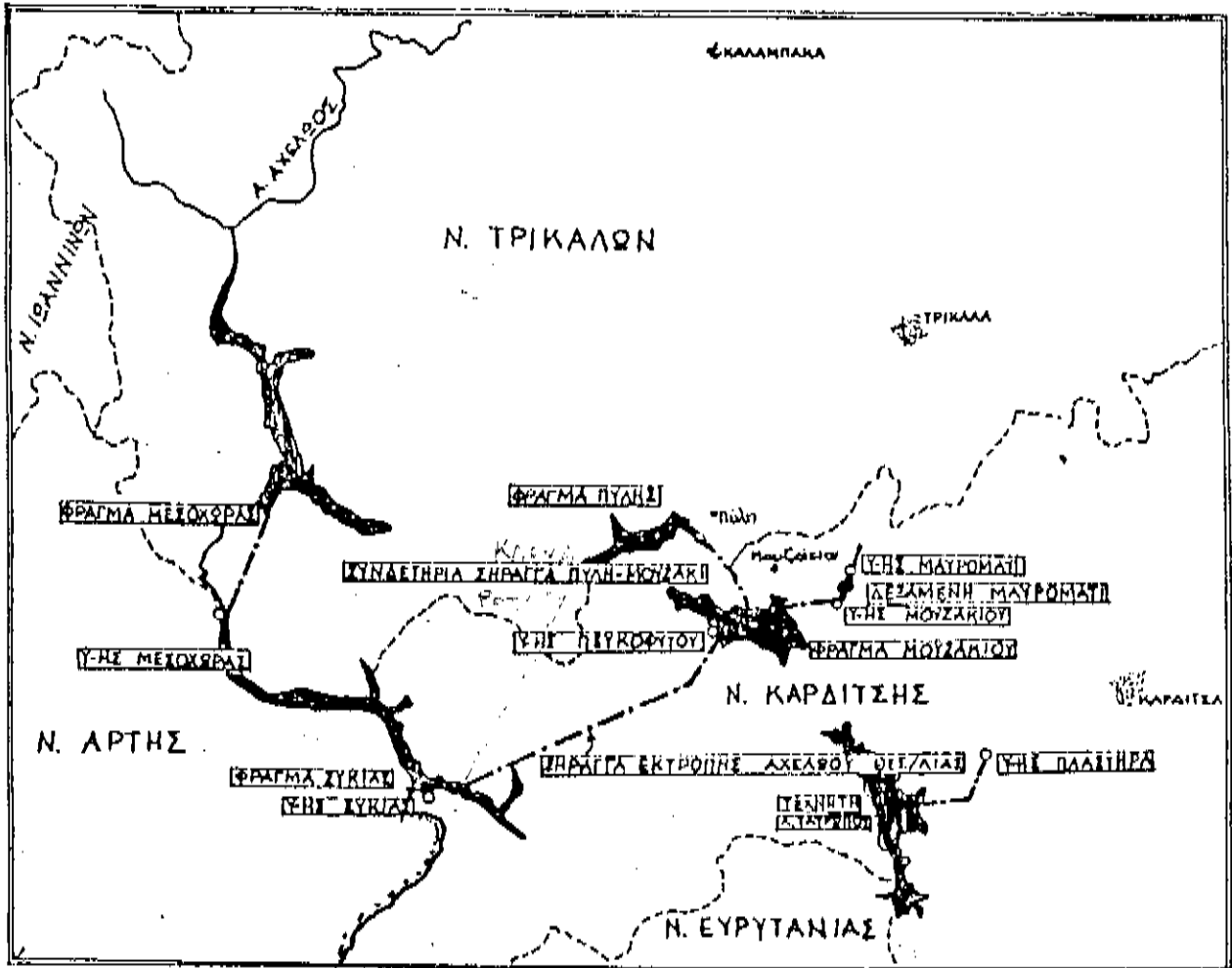
Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε καλά οι Θεσσαλοί, όλοι οι Έλληνες, τους κινδύνους για το έργο μετά τις τελευταίες εξελίξεις και να μην αφήσουμε το δράμα της εκτροπής του Αχελώου να χρησιμοποιείται απλά σαν φηφοθηρική εξαγγελία. Αντίθετα ο Θεσσαλικός λαός πρέπει με τη στάση του να δείξει ότι θέλει και μπορεί τελικά να επιβάλει την υλοποίηση του έργου, έστω και αν, για να γίνει κάτι τέτοιο, χρειαστεί μια ολόκληρη αλλαγή στην πολιτική που σήμερα ακολουθείται.

ΕΚΤΡΟΜΗ ΤΟΥ ΑΧΕΛΑΦΟΥ ΕΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

ΚΑΙ

ΥΔΡΟΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΑΝΩ ΑΧΕΛΑΦΟΥ ΚΑΙ

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΕΡΙΩΝ ΕΚΤΡΟΜΗΣ

----- όρια νομών

- - - - - φράγμα